

"For ekstreme sygdomme er ekstreme metoder til helbredelse,
hvad angår begrænsning, mest velegnede." - Hippokrates

OLYMPIA REPORT DE LUXE

- en performativ AI-kritik

Af: Jesper Balslev, docent, Erhvervsakademi København
København, den 8. juni 2026

Debatten om kunstig intelligens (eller generativ AI) på universiteterne føres ofte på baggrund af et ufuldstændigt billede. Det skaber unødigt hype, der igen kan skabe et uhensigtsmæssigt pres for at anvende det i situationer hvor det har kontra-produktive effekter. Det risikerer også at marginalisere dem der har en kritisk holdning til det. I det følgende vil jeg forsøge at gøre billedet mere komplet, i håb om at det kan bidrage til en debat der vil stå på et stærkere videngrundlag, end det er tilfældet i dag.

DET ER MÅSKE KOMMET FOR AT FORSVINDE

Det er meget almindeligt at udtale at AI er kommet for at blive, underforstået at vi ikke kan ignorere det, vi bliver nødt til at omfavne det. Problemet med det argument, er at det ofte udspringer af en forveksling mellem innovation- og artefaktniveau.

Ja, det er rigtigt at vi som menneskehed nu har viden om hvordan vi bygger sprogmodeller, kan analysere data i dem, og kan generere ny tekst på baggrund af dem. Det betyder ikke at det konkrete artefakt, fx. chatbotten eller abonnementet er kommet for at blive som vi kender den i dag. Firmaerne bag kan gå konkurs, forretningsmodellen kan tvinge til at forringe deres funktionalitet med forstyrrende reklamer, måske bygger industrien på en finansiel bobbel der en dag vil sprænge. Endelig kan uforudsete miljøeffekter (folks modstand, energiproblematikker) eller almindelig entropi forringe markedstilbuddene. Det kan få betydning for tilgængelighed, funktionalitet og kvalitet. Vi har ofte set hypede teknologier forsvinde (fra markedet) igen, og vi kan ikke udelukke det sker for AI. Det er uklogt at binde for mange universitære praksisser (administrative som forskningsmæssige), til en teknologi der stadig er så usikker, så ubæredygtig.

AI KAN SÆNKE PRODUKTIVITETEN

Mange oplever umiddelbare, produktive effekter af AI, men ligesom i afsnittet om kreativitet, kan man ikke regne med at dette oversættes til kollektiv øget produktivitet. Som med en masse andre teknologiske fænomener igennem historien, undermineres produktivitetseffekter af uforudsete bieffekter. Eksempler med AI er at tekstproduktionen bliver så nem at økosystemerne oversvømmes. Offentlige myndigheder oversvømmes af automatiserede klager, advokatkonorene oversvømmes af kunstigt skabte klager, kodebaser af uigennemskuelig kode, redaktioner på akademiske tidsskrifter overvældes af vandmarinerede tekst ledsaget af forkerte referencer. Måske skaber AI en masse downstream-problemer som vi endnu ikke helt har forstået omfanget af, problemer der vil tvinge os til at revurdere den nuværende optimisme og dens uansvarlige praksisser. Hvorfor ikke starte allerede nu?

AI KAN STJÆLE TID FRA DET KREATIVE ARBEJDE

Det er en udbredt misforståelse at automatisering automatisk frigør tid og ressourcer til kreativt arbejde. Det kan være tilfældet at det sker for enkelte mennesker, men de store systemiske effekter udebliver ofte, overskuddet bliver spist af dovenhed og "convenience". Hauser og Doshi (2024) konstaterer fx: "Generative AI enhances individual creativity but reduces the collective diversity of novel content.". Vi kender det fra den drøbende ensretning i powerpoint-præsentationer, i afleveringer fra studerende, i mails fra kollegaer, i enslydende nyhedshistorier, i konsulent-rapporter. Kreativitet er notorisk svært fænomen at identificere kausale effekter i, men universiteterne kan ikke satse på at AI vil styrke antallet af gode ideer, patenter eller geniale, nye teorier. De kan også komme fra rugbrødsarbejde og gåture og kedelige øvelser.

DET ER IKKE DET DE UNGE VIL HAVE

Nogle voksne og mange politikere lider af den vildfarelse at de unge elsker og foretrækker AI i alle afskygninger. De frygter at gøre sig upopulære, hvis de insisterer på at kræve akademisk engagement igennem velafprøvede, analoge praksisser: læsning af (lange) tekster på papir, at tage noter i hånden, at skitsere ideer med blyant. Det er bare en forkert opfattelse af ungdommen. Der er en stor gruppe af ungdommen der mistrives i de digitale miljøer som de føler sig som gidsler i. "Generation Z - those born between 1997 and 2012 and who are currently aged 14 to 29 - is not convinced that AI enhances creativity or critical thinking, and the majority believe it may come at a cost, particularly to learning. Employed Gen Zers echo these concerns relative to the workplace, as more say the risks outweigh its benefits, and trust in AI-assisted work is lower than in exclusively human output." (Gallup, 2026)

AI ACCELERERER MÅSKE DEN SORTE OMSTILLING

Det har i mange år lydt fra skiftende regeringer at der var en naturlig ^{sammenhæng} mellem digitale teknologier og den grønne omstilling. Problemet nu, er at datacentre ser ud til at udgøre en barriere for den grønne omstilling: der projiceres med store stigninger i det nationale energiforbrug frem mod 2030, uden at der er dækning i form af (grøn) energi. Elnettet presses, og en lang række andre miljøeffekter af datacentrene, tegner et billede af en accelereret sort omstilling, snarere end en grøn omstilling. Det er i form af voldsomt forbrug af vand, luftgener ved brug af gasturbiner, øget CO2 udledning, støj og opvarmning af den jord de ligger på.

FORBUD OG AFVISNING ER DYNAMISK OG GENERATIV

"Forbud løser ingen problemer", eller "man når ingen vegne med forbud" er en hyppig afværgekommentar når AI kritiseres, selvom forbud er medvirkende årsag til en lang række samfundsgoder: at vi kan nyde picnicér i parken hvor biler ikke må køre, at vi ikke bliver syge af den mad vi spiser som ikke må forgiftes, at vi sover dybt om natten fordi naboen ikke må spille musik efter klokken 22. Tæt på forbuddet ligger afvisningen, og en anden misforståelse er når man tror at det resulterer i passivitet. Afvisning kan skabe dynamiske effekter, hvor nogle fører til innovation. "To refuse can be generative and strategic, a deliberate move toward one thing, belief, practice, or community and away from another. Refusals illuminate limits and possibilities..." (McGranahan, 2016).

"Nej'ets filosofi er ikke et ønske om negation. Den hidrører ikke fra en modsigelsesånd, der modsiger uden bevis og fremkalder et vagt ordkløveri. Den søger ikke systematisk at undgå enhver regel. Tværtimod er den tro mod reglerne indenfor et regelsystem. Den anerkender ingen indre modsigelser. Den nægter ikke hvad som helst, når som helst, på hvilken som helst måde. Det er på veldefinerede punkter, at den skaber sin karakteristiske induktive bevægelse, som på et udvidet grundlag bestemmer en reorganisation af viden."
 - Maurice Blanchot, fra "Nej'ets filosofi".

PERFORMATIV?

Hvorfor er denne tekst en performativ AI-kritik? Det er fordi den er skrevet på en gammeldags skrivemaskine. Ikke kun som en protest mod AI, men som et middel til at skabe en produktiv analytisk distance til AI. På skrivemaskinen skal man tænke sig om før man skriver fordi man ikke bare kan lave det om, 'der er ingen der foreslår stavninger, grammatik eller synonymer, og man skal ofte starte forfra. Den samme sætning besøges igen og igen, og det har alle mulige tekstnære konsekvenser.

Mest af alt, skaber det tanker om hvor dårlig en infrastruktur vi har til den form for skrivning - og hvor vigtigt det er at vi forsøger at skabe mulighed for den.

"Any intense joie de vivre is the fruit of reaching real goals, and it is usually proportional to the resistance on the way there." - Thomas Fuchs i "In defense of the human being"

Opfordring: underskriv "Open Letter: Stop the Uncritical Adoption of AI technologies in Academia" af Olivia Guest et al.
<http://openletter.earth/open-letter-stop-the-uncritical-adoption-of-ai-technologies-in-academia-b65bba1e>

Se referencer og anbefalinger til litteratur på
www.jesperbalslev.dk/forskerbevaegelsen